

Hundborg Gæstehjem

Lykke Christensen

Betegnelsen gæstehjem indgår ikke længere i dagligsproget, selv om det ikke er så mange år siden, der blev drevet gæstehjem. Artiklen giver et signalement af K.F.U.M.s gæstehjem i Hundborg, der var i drift 1920-74. Ifølge hjemmets vedtægter var spiritusudskænkning, kortspil og dans forbudt.

Hundborg Gæstehjem har i dag adressen Vorupørvej 198 og ejes af fhv. gårdejer Peter Thomsen, Jannerup. Ejendommen blev bygget i 1907 af en smed ved navn Edvard Hundahl Poulsen. Han fik senere slettet navnet Poulsen, velsagtens fordi han altid kun blev kaldt Edvard Hundahl. Før han byggede ejendommen, lå der et hvidt hus, hvor han boede sammen med sine forældre.

Da faderen Jens Hundahl Poulsen var død, gik Edvard Hundahl efter en tids forløb i gang med at rive det hvide hus ned og bygge den ejendom, der senere blev til gæstehjem. Huset blev bygget som beboelse med smedje i den østlige ende og et stort baghus på nordsiden. Til ejendommen hørte også en byggegrund på sydsiden af Vorupørvej, hvor der lidt tilbagetrasket var en lille stald, som Hundahl undertiden brugte til at sko heste i. Edvard Hundahl virkede som almindelig landsbysmed, der reparerede plove, harver, og hvad der var af landbrugsredskaber dengang. Skoning af heste var jo en stor del af arbejdet, og de mange mælkekuske var gode kunder. En dag blev der stor opstandelse i byen, da et par heste kom i skarp trav igennem byen uden kusk. En mand, som kendte hestene, kunne berolige med, at det bare var vognmand Mogensens heste, som skulle til smed og skoes - og de kendte selv vejen.

Huset på venstre hånd med afbrækkede gavle blev nedrevet, da smedjen blev bygget i 1907.

Sammen med smedevirksomheden drev Hundahl i øvrigt cykelforretning med salg og reparation af cykler. Da han i 1919 solgte bygningen, tog han cykelforretningen med sig til Thisted, hvor han i mange år drev cykelforretning i Frederiksgade.

Smedeværktøjet har Hundahl måske afhændet til smed Niels Kanstrup, som begyndte smedeforretning samme år, som Hundahl flyttede til Thisted. Kanstrup købte det hus, som slagter Jespersen tidligere havde drevet slagterforretning i (Vorupørvej 203).

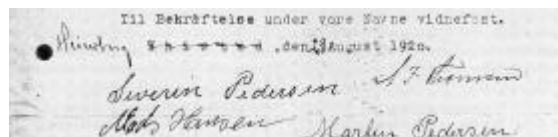
Edvard Hundahl solgte bygningerne til O. Knudsen, om hvem vi kun ved, at han solgte videre til de fire mænd, der omdannede stedet til gæstehjem. De fire var: Gårdejer

Severin Pedersen, "Dalgård", tømrer Mads Hansen, Hundborg, købmand A. J. Thomsen, Snejstrup, og gårdejer Martin Pedersen, "Søndergård".

Disse mænd dannede et konsortium, der blandt andet havde kig på "Kirkely", i dag Vorupørvej 167, som murer Jens Søndergård havde bygget. Men denne ejendom skulle koste 10.000 kr., så det blev i stedet Hundahls, man købte. Vi kender ikke købsprisen, men da man lånte 12.000 kr. i Hundborg Sparekasse, har vi et fingerpeg om prisen. Der skulle jo også være til omkostninger og indretning af lokalerne samt køb af inventar. Huse var ret dyre lige efter første verdenskrig.

Hundborg Gæstehjem, i dag Vorupørvej 198.

Underskrifter på panteobligation fra 1920. Underskriverne stod bag det første konsortium, som dannede Hundborg Gæstehjem.

Konsortiet fik prioriteret gæstehjemmet med et 1. pants lån på 6000 kr. i Hundborg Sparekasse d. 31/8 1920, og den 23/2 1921 havde man tegnet de første aktionærer. Disse skulle også garantere for lånene, som nu blev på 12.000 kr., idet man fik et 2. pants lån på 6000 kr.

Brugt til mange formål

I Hundborg Brugsforenings 75 års jubilæumsskrift fra 1982 kan man læse, at der blev holdt generalforsamling på gæstehjemmet i februar 1920. Det kan vække undren, at man allerede på det tidspunkt var kommet så langt, at man havde åbnet hjemmet.

Smedjen var blevet indrettet til sal, hvor der kunne være 50-60 mennesker. Desuden var der restaurationen, som kunne rumme omkring det halve. Man fik lavet en veranda om fordøren, da den gik lige ind i restaurationen. Verandaen skulle nok mest tjene som vindfang, men den blev også brugt som garderobe, idet der var slået søm i til overtøjet rundt om ved vinduerne. Desuden var der et lille bord og en hylde til hatte og lignende.

Gæstehjemmet blev brugt meget til generalforsamlinger, bestyrelsesmøder, ungdomsmøder, begravelseskaffe samt fester af enhver art. Lidt længere

frem i tiden blev det almindeligt, at rutebilen indleverede, hvad der var af pakker. Folk kunne så senere afhente dem, så på den måde blev gæstehjemmet et samlingssted.

På loftet var der 3-4 værelser, hvor man meget af tiden havde pensionærer boende. Det var som regel mænd, der arbejdede i tørvemosen eller andre steder. De skulle have madpakker med om morgenen, men boede og spiste ellers på gæstehjemmet. Også handelsrejsende fandt senere vej til gæstehjemmet.

Den lille stald på sydsiden af vejen blev i mange år brugt som gæstestald. Folk skulle jo spænde fra, når de skulle til et arrangement på hjemmet. Der kunne godt være en del panik f.eks. ved en begravelse, hvis der var mange hestekøretøjer. Så blev alt, hvad der var af staldplads i byen, taget i brug. Kunne der ikke findes plads, måtte man give hestene muleposer på og hverve en dreng til at se efter dem imens.

Bestyrerne i årenes løb

Befolkningen sluttede godt op om gæstehjemmet. Aktiesalget gik strygende, og der blev i årenes løb tegnet 178 aktionærer. Tilsammen tegnede de sig for et beløb på 13.100 kr.

I begyndelsen kneb det meget med at få bestyrere til hjemmet. De opgav hurtigt, nok fordi indtjeningen var alt for lille.

Bestyreren skulle betale et fast månedligt beløb til aktieselskabet samt betale lys, vand, telefon og brændsel. Desuden skulle bestyreren fernisere og kalke, og der var snekastningspligt. Til gengæld var der gratis husly samt indtjeningen ved at drive hjemmet. Men da en gang kaffe med brød højst kostede 50 øre og en sodavand højst 25 øre, så var det begrænset, hvad det kunne blive til.

Den første bestyrer var Kristine Rask, søster til gdr. Kr. Rask og mor til Else Rask, som senere blev gift med Holger Pedersen, der i mange år var uddeler i brugsforeningen. Perioden blev kun på et par år, så fik Kristine Rask stillingen som centralbestyrer i Hundborg, sikkert et bedre lønnet job. Hun nåede i øvrigt her at holde 25 års jubilæum.

Efter Kristine Rask overtog Anne og murer Johannes Søndergård pladsen for en kort periode. De boede dengang i et lille hus nord for forsamlingshuset ved Lars Kjærsvvej. Med sig havde de to små børn, datteren Lis på knap to år og sønnen Hans, som var helt spæd. Familien flyttede ret hurtigt tilbage til Lars Kjærsvvej. Dernæst var det Johanne og herregårdsmissionær Otto Nielsen, som ligeledes var bestyrerpar i en kort periode. For begge pars vedkommende gælder, at det var af idealistiske grunde, man tog pladsen - det gjaldt jo om at holde gæstehjemmet i gang.

Fra midten af tyverne var det Jens Frost, der sammen med sin kone bestyrede hjemmet. De holdt ud til sidst i tyverne. Jens Frost huskes af mange, fordi han kørte udlejningsbil. Det var en pedal-Ford, som kunne rumme 5 personer. Det var sikkert den første udlejningsbil i Hundborg.

Det fortælles, at Otto Nielsen et år skulle tale ved juletræsfejt i Sønderhå om eftermiddagen og i Nørhå om aftenen. Jens Frost blev hyret til at klare turen, og med var Ottos kone, Jens Skrædder og Anders Thomsen. Turen til Sønderhå gik udmærket, men da man om aftenen skulle videre til Nørhå, gik lyset på bilen ud kort før, man nåede

bestemmelsesstedet. Anders Thomsen måtte så gå foran bilen med en lommelygte det sidste stykke vej. Inden hjemturen fik man dog ordnet lyset.

Efter Jens Frost fik Maren Dalgård pladsen som bestyrer. Hun var ugift og havde i sine unge dage været i Amerika. I hendes tid var der husflidsskole en aften om ugen på gæstehjemmet. Martin Østergård havde boet på ejendommen Sorgenfri, hvor han holdt husflidsskole, men da han i 1928 flyttede til Hundborg, blev undervisningen henlagt til gæstehjemmet. Han underviste sammen med Jens Thomsen, Jannerup, i kurvefletning, som dengang var en stor artikel. På loftet var det tømrer Thorvald Pedersen, som underviste i sløjd. Han fik bakset et par høvlbænke op på den smule loftsplads, der var mellem værelserne, og her kunne folk lære at snedkerere. Der var stor tilslutning med deltagere helt fra Vang-Tvorup.

Maren Dalgard fik nok en smule leje af lokalerne. Desuden fik hun solgt en masse kaffe med mere og havde denne aften en god indtjening. Hun blev på gæstehjemmet indtil midten af trediverne. Bortset fra amerikaturen boede Maren Dalgård hele sit liv i Hundborg, hvor hun ernærede sig det meste af tiden ved at sy for folk. Hun boede Vorupørvej 134, hvor der senere blev cykelforretning. Hun sad også til leje i friskolen og boede i Anders Jensens hus ved Dybdalsgave og hos Thomas Borggårds enke, Vorupørvej 232. Maren Dalgård døde i 1959 på Vangsgårds Hvilehjem. Hun havde ikke meget familie, og det fortælles, at ved hendes begravelse var der ikke så mange familiemedlemmer, at de kunne bære kisten.

Else og Jens Kirk Pedersen blev derefter antaget som bestyrerpar. De satsede meget på ungdommen og fik anskaffet et billardbord til restaurationen, hvor de unge fandt vej til. Der blev desuden jævnligt holdt ungdomsmøder, altid med fælles kaffebord. Den store landbrugskrise først i trediverne var jo ved at være overvundet, så folk fik flere penge mellem hænderne. Det rygtedes hurtigt, at hos Else og Jens Kirk var der et godt sted, når der skulle holdes gilder eller andre sammenkomster. Desuden var der undertiden så mange pensionærer, at de måtte bo to og to på værelserne ovenpå.

Else og Jens Kirk havde tidligere drevet landbrug, idet de havde haft den ejendom, der i dag kaldes "Skærlund". I 1942 flyttede de fra gæstehjemmet hen til tømrer Thorvald Pedersen, hvor de boede i mange år. Jens Kirk drev derefter fiskehandel i mange år i Hundborg.

Gæstehjemmet fik i 1942 fat i Mariane Christensen, som kom fra Lemvig, hvor hun havde haft hjemmebageri. Hun skulle betale en årlig leje på 1225 kr. samt betale de tidligere nævnte udgifter og vedligeholdelser. Mariane blev hurtigt kendt for sit gode, hjemmebagte brød. Der fortælles, at hun kun behøvede et par timers søvn. Resten af natten brugte hun til at bage det brød, som hun skulle bruge næste dag. Hun solgte masser af brød ud af huset, men salget skete ved bagdøren, da hun ikke ville have, at folk rendte gennem restaurationen. Denne fik hun ved hjælp af et forhæng opdelt i to, så kunne de faste pensionærer, som tit var i arbejdstøj, spise i et lokale for sig, mens det andet blev brugt til gæster.

Mariane fik mange problemer med tyskerne. En aften skulle der være et større ungdomsmøde i salen med kaffebord, men kort forinden fik hun at vide, at tyskerne skulle bruge salen. De unge mennesker måtte så sidde som sild i en tønne i restaurationen. Dertil kom så

rationeringen, hvor der var mangel på alt, men Mariane forstod at holde det hele kørende. Hun havde det meste af tiden to piger til at hjælpe sig. De fik foruden deres månedsløn 15% af, hvad der blev solgt i restaurationen.

I 1947 blev der oprettet en ny kontrakt, hvor Mariane Christensen skulle betale 1800 kr. årligt. To år senere købte hun gæstehjemmet, som hun i 1951 solgte til vognmand Otto Kristensen (Svendsen). De byttede hus, og hun fortsatte med hjemmebageriet på sin nye bopæl.

Mary og Otto Kristensen drev gæstehjemmet i 23 år. Selv om det var privatejet, var de nævnte servitutter der stadig, og de blev altid respekteret. Otto fortsatte en tid som vognmand og fik derefter arbejde hos en murer, så det var Mary, der med stor dygtighed drev gæstehjemmet. Stedet blev også i årene fremover godt besøgt, og hun havde en stab af medhjælpere, som hun kunne sende bud efter, når der var brug for det. Ved større gilder var der kogekone og hjælp til serveringen. Opvasken foregik tit i baghuset, hvor en gruekedel kunne levere masser af varmt vand til opvasken, der foregik i store zinkbaljer.

Efterhånden løb tiden fra det gamle gæstehjem, idet folk flyttede til de omkringliggende hoteller, hvor der var større og flottere lokaler. Der kunne man desuden få øl og vin til maden samt tage sig en svingom, hvis man ønskede det. I 1974 solgte Otto Svendsen til Hugo Christensen, og siden dette tidspunkt er gæstehjemmet kun benyttet til privat beboelse.

Hugo Christensen nedrev senere verandaen, idet vinduerne var rådne, men på facaden af huset kan tydeligt ses, hvor den har været. På muren ses også tydeligt, hvor døren ind til smedjen i sin tid har været, idet fugningerne er udført lidt anderledes.

I 1980 solgte Hugo Christensen huset til Peter Thomsen, som bor der endnu. Han har i øvrigt ivrigt hjulpet til med at samle disse oplysninger. Da Peter Thomsen i 1990 fik indlagt naturgas, kom man under gravearbejdet til en masse jernstumper. Man havde ramt smed Hundahls skrottynde, og historien om smedjen, som blev til gæstehjem, var dermed bekræftet.

P. T. Hundborg Gæstehjem

Det vakte en del opsigt, da konsortiet begyndte at se på huse til et gæstehjem. Allerede i 1919 kunne man i Thisted Amtsavis læse, at en gruppe mænd i Hundborg havde planer om at starte et KFUM. Gæstehjem.

Da man i 1921 begyndte at tegne aktionærer, brugte man papirer, hvor det fremgår, at aktionærerne sammen med bestyrelsen indestår for de optagne lån i sparekassen. I disse dokumenter bruges betegnelsen *p. t. Hundborg Gæstehjem*. Da forkortelsen *p. t.* betyder for tiden, vil det altså sige, at man ikke har lagt sig fast på navnet. Efter hvad der fortælles, var der i begyndelsen en del uenighed om, hvorledes gæstehjemmet skulle drives, idet nogle mente, at det skulle drives som kro, og at man burde søge bevilling.

De eneste eksisterende love blev vedtaget på generalforsamlingen d. 26. november 1942. Af §13 fremgår det, at der på den ordinære generalforsamling i 1920 trækkes lod om, hvilke 3 af bestyrelsens 7 medlemmer der er på valg for den næste to års periode. Man må derfor gå ud fra, at der har foreligget i det mindste udkast til love allerede på dette tidspunkt, og at der har været stiftende generalforsamling måske allerede i 1919.

Derimod kan man ikke være sikker på, at lovene blev vedtaget så tidligt. Den omtalte uenighed om spiritusbevillingen kan have været skyld i en udsættelse.

REGNING	
for Hundborg Gæstehjem	
for Mariane Christensen	
12.00	2.50
10.00	2.10
1.12	2.00
	33.12

Regning fra 1948.

I 1942 er formaliteterne omkring lovene under alle omstændigheder i orden. Af § 2 fremgår det, at grundlaget for selskabets virksomhed er en aktiekapital på 12.925 kr. fordelt i aktier á 25 kr. Selv om der i §7 i lovene står, at generalforsamlingen skal holdes på hjemmet, så blev den i 1942 holdt i forsamlingshuset. Det har nok sin forklaring i, at tyskerne i stort tal var ankommet til Hundborg, hvor de var i færd med at bygge en

barakby nord for købmandsgården. De beslaglagde dele af gæstehjemmet, blandt andet havde man taget to af værelserne ovenpå til en officer og hans oppasser. Desuden brugte de af og til salen, og det var nok tilfældet den aften, der skulle holdes generalforsamling.

Der fortælles, at en tysk vagtpost ved gæstehjemmet en dag efter endt vagt glemte at aflade sit gevær, og da han hængte det fra sig derinde, gik der et skud op gennem loftet. Han fik sin straf øjeblikkeligt, idet han på sine knæ måtte kravle tyve gange frem og tilbage på grusvejen ved den vestlige ende af hjemmet. Da krigen sluttede i 1945, var det ungarer, der var på hjemmet.

I 1944 solgte selskabet byggegrunden syd for landevejen til Jens Hansen for 4200 kr. Efter ungarernes afrejse i 1945 gik man i gang med at restaurere hjemmet, som efter 25 års forløb trængte hårdt til en omgang. Det år brugte man alene i håndværkerudgifter over 3000 kr.

Statens erstatning fra tyskertiden kom i 1948 i form af et beløb på 1787,50 kr. Ifølge kontrakten med Mariane Christensen skulle de bruges til istandsættelse af overetagen, hvor værelserne skulle udvides. Endvidere skulle der anbringes linoleum på gulvene og på gangen i loftsetagen, på toiletterne og på trapperne. Endelig skulle der anbringes celotex på loftets nordvægge og anbringes et skab mod syd.

Afviklingen

Da man i 1949 solgte gæstehjemmet til Mariane Christensen for 38.000 kr., blev der nedsat et likvidationsudvalg på tre mand, som skulle afvikle selskabet. Udvalget bestod af Jens Hansen som formand, Kristian Kristensen samt Severin Pedersen, der havde været med til at starte hjemmet. Udvalget skulle ordne alt vedrørende handelen, og der skulle tinglyses servitut på ejendommen vedrørende spiritusforbud m.v. Gælden blev afviklet, og aktionærerne fik udbetalt deres aktiekapital på 13.100 kr. + 10%, i alt 14.410 kr. Desuden blev der udbetalt penge til 30 garanter, som havde indskudt 3.000 kr.

Da alt var ordnet, blev regnskabet lagt til eftersyn på gæstehjemmet, hvilket blev averteret i de tre Thisted-aviser. Derefter blev der indkaldt til afsluttende generalforsamling for aktionærer med damer (tilmelding var nødvendig). Her blev det endelige resultat oplæst,

nemlig et overskud på 795,58 kr. Aftenens kaffebord kostede 500 kr., så der kunne indsættes 295,58 kr. på en bog i Hundborg Sparekasse til imødegåelse af uforudsete udgifter.

Aktieselskabets tid var slut. Perioden blev på ca. 30 år, hvorefter der var privatejet gæstehjem i 25 år Tilbage er

bygningerne, som nu har været brugt til privat beboelse i 20 år. Som minde om gæstehjemmet eksisterer den gamle servitut endnu, og spørgsmålet er, om den nogensinde kan fjernes.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1995, side 137-143).